

Referat fra Inspirationsdag om FNs Verdensmål den 12. september 2020

Programmet for dagen skulle byde på oplæg om fremtidens boliger ved Flemming Møldrup og Signe Wenneberg skulle oplæg om at gøre verdensmål til hverdagsmål.

Desværre meldte Flemming Møldrup sig syg, så Signe Wenneberg tilbød derfor at holde to oplæg: Det oprindelig planlagte samt et om det bæredygtige hus, hun selv har bygget.

Dagen startede med at Formand Line Krogh Lay bød velkommen og Udvalget for Stevns Verdensmål blev præsenteret. Udvalget skal komme med anbefalinger til Kommunalbestyrelsen om kommunens arbejde med verdensmålene, herunder en boligpolitik med verdensmålene som omdrejningspunkt. Arbejdet med en boligpolitik er en igangværende proces, som foreløbig præsenteres den 29.09.2020 på Udvalgsmøde for Plan, Teknik & Miljø. Arbejdet pågår kører indtil næste sommer.

Signe Wennebergs oplæg "Gør verdensmål til hverdagsmål".

SW indleder med at fortælle om de arrangementer om bæredygtighed, hun har været til rundt i Danmark i den forløbne uge. Bl.a. har hun været til bæredygtighedsfestival samt holdt oplæg om bæredygtighed for Sosu-assistenten og køkkenassistenter, som netop har kontakt til ældre medborgere og arbejder meget med bæredygtighed. Det var øjeåbnende og viser at målene er noget for os alle.

SW fortæller bl.a. om:

- At den bevægelse vi ser i dag, med stigende interesse for at være selvforsynende og dyrke lokal mad, ikke er ny. Man så samme tendenser ifm. Victory garden bevægelsen under 2. verdenskrig, hvor de allierede lande var 90% selvforsynende. Dengang blev alle opfordret til at have to høns og alt madaffald skulle gå til hønsene og græsplæner var forbudte, da man i stedet skulle have køkkenhaver, så man kunne være selvforsynende og uafhængige.
- Vigtigheden af at spise lokalproduceret mad, da vi så minimerer transporttiden af maden. Det giver ikke mening at man kan gå ind i brugsen i den danske æblesæson og finder æbler, der er fløjet hertil fra Chile, når vi selv producerer gode æbler i Danmark.
- Det er positivt med mange vejboder/gårdbutikker langs vejene her på Stevns – brug dem!
- Det er mest bæredygtigt at købe lokalt produceret mad eller at dyrke det selv.
- Coronakrisen: Vi ser hvordan nogle mennesker hamstrede toiletpapir og dåsemad, mens andre begyndte at interessere sig for at dyrke grøntsager (køkkenhave) og lave mad fra bunden.
- Under corona-krisen fik SW mange spørgsmål fra unge mennesker, der ville i gang med at dyrke eget grønt, da Danmark lukkede ned.
- SW oplever at de generationer, der er født efter slutningen af 1960'erne er botaniske- og gastronomiske analfabeter. De blev født ind i den tid, hvor børnene kom i institution og industrialiseringen tog fart og vi mistede forbindelsen til hvordan man dyrker jorden, passer på jorden og laver hjemmelavet mad fra bunden, hvor man fx bruger alt kødet på dyret og spiser efter sæsonen etc.
- Coronakrisen gjorde også, at mange danskere fik mere tid til at opholde sig i deres haver og begyndte at undre sig over, hvorfor haven ikke summede af liv, og hvad de selv kunne gøre for at få den til at summe igen?

Signe Wenneberg giver tips til den bæredygtige have:

- Det er vigtigt at bevare de gamle træer, da de giver skygge og rummer levesteder for fugle og insekter.

- Bevar også krat, der også er levesteder for dyr og insekter.
- Lad være med at anlægge græsplæne over det hele.
- Lav en simpel kompostbunke, som er i kontakt med jorden, for så vil ormene selv søge op i den og hjælpe med at nedbryde køkkenaffaldet til jord. Indhegn den evt. med nogle brædder, hvis man har brug for at afgrænse den. For de avancerede kan man have tre kompostbunker hvor affaldet er nedbrudt i mere eller mindre grad i de tre bunker.
- Det er vigtigt at beholde sit køkkenaffald (grønt mv.) samt haveaffald (afklippede grene, græs etc.) hjemme på grunden i stedet for at det skal køres væk af kommunen.
- Når vi kører haveaffald mv til genbrug, bliver det ikke genbrugt, men afbrændt og det frigiver CO₂.
- Afklippede grene kan også bruges til at lave kvashegn, som er et godt levested for insekter og pindsvin.
- Brug fx en metalspand til køkkenaffaldet, så det ikke står og lugter, inden det bliver smidt på komposten eller til hønsene.
- Det er en social konstruktion, at haven skal være pæn og ryddelig – vi skal kigge på naturen og tilbage til hvad der er naturligt. Og det er ok at haven roder, og vi lader stykker af græsplænen stå uklippet til gavn for insekterne.
- Der skal være plads til mange forskellige planter – gør plads til meget forskelligt og væn dig til at der er højt græs.

Tips til en bæredygtig hverdag:

Undgå plastflasker med vand. Det er for ressourcekrævende at producere og transportere, måske er det endda kørt helt fra Frankrig i dieslbiler, og kan være op til to år gammelt samt indeholde bakterier. Vi har fint vand i hanen i DK – Brug metalflasker, der kan bruges igen og igen, hvis du har brug for at medbringe postevand.

SW bliver provokeret, når danskerne bliver opfordret til at gå ud og svinge dankortet. Vi skal i stedet lære vores børn om cirkulær økonomi: Fx vigtigheden af at reparere sit tøj i stedet for vores 'brug og smid væk kultur'. Tekstilindustrien er meget belastende og forurenende. Møbler og elektronik kan også repareres. Cirkulær økonomi er også, at den gamle madpakke kan blive til fine æg, når man giver den til sine høns.

2. Del af programmet: Signe Wenneberg taler om sit bæredygtige hus

Line Krogh Lay introducerer næste del af programmet: Udvalget for Stevns verdensmål har en vision frem mod 2030, og denne skal bl.a. danne fundament for anbefalinger for en boligpolitik på Stevns. Der sker allerede mange bæredygtige tiltag på Stevns fx: Landsbyforum, Stevns klint verdensarv partnerprogram samt bivenlig kommune. Kommunen har holdt kurser for borgerne med temaet 'vild med vilje' og der bliver ikke sprøjtet med gift på de kommunale ejendomme – i stedet bruges vanddamp.

Signe Wenneberg:

Vi skal huske hvordan alle verdensmålene hænger sammen, fx hænger løsningen af klimakrisen sammen med målet om at få flere piger i skole, for så får de færre børn og vi undgår den overbefolkning, som er med til at belaste klimaet.

Signe fortæller at Billund lufthavn lavede en rundspørge blandt sine passager om hvor meget de forventede at flyve på et år. Mange svarede 6-8 gange – og det er ikke bæredygtigt.

Bæredygtigt byggeri

Det er vigtigt, at vi har fokus på at bygge bæredygtigt dvs. i bæredygtige materialer, og med fokus på at huset skal bygges så det har en lang holdbarhed og kan holde flere generationer, gerne i 200 år.

Fra 1960'erne begyndte vi desværre at bygge ubæredygtigt, ligesom vi startede med at dyrke jorden ubæredygtigt. Fra 1960'erne tænkte vi ikke længere flere generationer frem. Og det er netop essensen af at tænke bæredygtigt: At vi skal tænke på at behandle jorden, så den kan holde til fremtidige generationer.

Vedr. kølig af huse: I stedet for at bruge aircondition er det mere bæredygtigt at køle via beplantning.

Hvis man bygger med træ, er det vigtigt at bruge FSC-mærket træ, fordi man så er sikker på at der bliver plantet nye træer i stedet for dem der fældes.

Brug genbrugsvinduer – man kan få fat i ældre vinduer af kernetræ, som har en utrolig lang holdbarhed.

Om byggeriet af SWs eget bæredygtige hus:

Huset er på 72 km² og er samlet, så det kan skilles ad igen som et legohus.

Til isoleringen af hendes bæredygtige hus har Signe brugt træfiber, som gør at huset altid er varmt og samtidig åndbart. Der er ikke noget betonfundament, i stedet er huset bygget på pæle. Det giver også plads til, at der kan bo insekter og skrubtudser under huset og er dermed godt for biodiversiteten.

Hun har brugt genbrugsvinduer i kernetræ.

TV2 play lavede en serie om Signes bæredygtige hus – den kan stadig ses.

Alt i huset er genbrug – lige fra møbler, inventar, køkkenservice etc.

Signe har holdt workshops for unge mennesker om hvordan man bygger bæredygtigt.

Husk også at indkørsler og belægning skal være bæredygtige:

Når man laver indkørsler og belægning er det vigtigt at tænke på afvanding, fordi vi vil få (endnu) mere regn i fremtiden. Her er det vigtigt med mellemrum mellem fliserne så vandet kan løbe ned i jorden igen og vi kan undgå oversvømmelser. Mellemrummene gør også at stenene ikke bliver glatte fordi vandet kan løbe fra – dermed glider man heller ikke på stenene.

Brug genbrugssten til belægning og plant timian og græs mellem stenene. Man kan også genbruge tegl til belægning. Signe slår til lyd for at vi har steder, hvor man kan aflevere sine gamle sten, så andre kan komme og genbruge dem.

Samtidig er det vigtigt at vi indretter haven, så vi har steder hvor vi kan opsamle alt det vand der kommer – og genbruge det.

Dialog mellem Signe Wenneberg og Line Krogh Lay:

Line nævner det er ærgerligt vi ikke har bevaret renæssance-præget i Store Heddinge via en byggepolitik.

Signe er meget begejstret for den arkitekturpolitik, de er lykkedes med i Køge midtby. Måske kan man lære af den? En god idé er at undgå at skifte vinduer. Signe mener, at det er en social konstruktion at vi alle skal have skiftet vinduer – det er bedre at bevare eller genbruge gamle vinduer af kernetræ og godt glas.

Signe forslår at man giver priser til dem, der udviser den bedste byggeskik, som en måde at nudge folk på. En byggepolitik kunne have fokus på at føre bygninger tilbage til oprindelig stil, hvis man

skal renovere. Nudge folk til at tænke i oprindelig stil med tegl og vinduer der passer til husets oprindelige arkitektur. Husk også at sige tak til dem, der bevarer deres store træer og gamle haver.

Line: Vi holder fast i kulturlandskabet rundt om vores landsbyer.

Deltager (publikum): Pas på byernes sjæl og identitet ikke forsvinder når i byplanlægger.

Line: Hvordan kan vi udvikle skånsomt og skabe bedre sammenhæng mellem by og land?

Signe: Nye boligområder kan øge biodiversitet hvis man bygger rigtigt.

Deltager (publikum): På Frederiksberg har man en politik om, at man ikke må fælde træer der er over 25 år gamle – det kunne man lade sig inspirere af på Stevns. Arkitekturpolitikken på Frederiksberg er værd at lade sig inspirere af. Hvordan udvikler vi samtidig med at vi bevarer.

Deltager (publikum): Hvordan hænger den biodiversitetskrise vi har nu, hvor der er behov for at bevare gamle træer og træer i det hele taget i naturen til gavn for dyr og insekter, - sammen med at du (Signe) foreslår at vi skal bygge i træ?

Signe: Det er vigtigt at bruge FSC-mærket træ. Signe har brugt træ fra mindre kendte sorter som vokser hurtigt. Det er købt fairtrade, så man hjælper de lokale, oprindelige folk med at passe på regnskoven. Men det kan ikke lade sig gøre, hvis alle skal bygge på samme tid, så er der ikke træ nok. Det er også en grund til at vi skal bygge huse, der kan holde i 200 år, - ellers er der ikke resourcer nok. Derfor er det vigtigt at bygge i ordentlige materialer der kan holde.

"Ingen kan gøre alt men alle kan gøre noget"

Opsamling v. Line Krogh Lay:

Det jeg tager med mig fra i dag er især:

- Vi skal back to basic
- Vi skal inspirere hinanden til bæredygtige handlinger på de sociale medier – vis andre, hvad du gør, der er bæredygtigt.
- Hvordan kan vi hjælpe de botaniske analfabeter – hvad gør vi?
- New nordic building methods – byg som I de gode gamle dage, som vikingerne.
- 2 høns i haven
- Victory Gardens
- Drop flaskevand.

Den Grønne Naturpulje er styrket og med et beløb på 400.000 kr. fra sidste år til 800.000 i år og 1 mio til næste år er vi godt på vej. Vi er en bivenlig kommune og bruger ikke gift eller brændere mod ukrudt, men planter flere vilde planter/blomsterenge og lader naturen flytte ind,

Der er over 100 virksomheder, der seriøst arbejder med verdensmålene, så der sker noget bare efter beslutningen om at arbejde med Naturpuljen og verdensmålene. Verdensarvsparterne er et fællesskab af virksomheder og foreninger, hvor verdensmålene spiller godt sammen med verdensarven. Vi støtter landsbyerne og holder meget skarpt fast på de afgrænsede landsbyer og vi vil gerne komme med et bud på en arkitekturpolitik og samtidig bevare kulturmiljøerne gennem planlægningen. Vi prøver at passe på de gamle kridtstenshuse – man kan skille et kridtstenshus ad -cradle to cradle. Vi har en masse vi gerne vil bevare, men vi skal også have kommunen til at hænge sammen og kunne udvikle nye boligområder. Vi vil gerne binde land og by bedre sammen ved eks. flere stiforbindelser og vi er netop i gang med at planlægge for Tryggevælde Park og Ådalsprojektet med masser af borgerinddragelse.

Afslutningsvist sagde **Michael Kruse fra Danmarks Naturfredningsforening:**

Vi skal huske at have alle verdensmålene for øje i Danmark. Vi er rigtig nok gode på vindenergi-området, men er samtidig et af de lande i verden med allermest opdyrket jord – og det går ud over biodiversiteten (livet på land og i vand).